

RUCH OPORU NA ZIEMIACH POLSKICH

1. Formy ruchu oporu.

Walka zbrojna = czynny ruch oporu	Walka cywilna = bierny ruch oporu
<p>1. Cele:</p> <ul style="list-style-type: none">- przeciwstawienie się polityce okupanta,- utworzenie armii podziemnej, która będzie zadawać najeźdźcy jak największe straty. <p>2. Metody:</p> <ul style="list-style-type: none">- akcje dywersyjne – działalność na terytorium nieprzyjaciela w celu dezorganizacji jego działań<ul style="list-style-type: none">• uszkodzanie urządzeń obronnych,• niszczenie linii komunikacyjnych,• przeciwdziałanie eksterminacji ludności polskiej- wywiad- sabotaż	<p>1. Cele:</p> <ul style="list-style-type: none">- utrzymanie ducha walki w społeczeństwie polskim,- utrudnianie grabieży kraju,- utrzymanie wysokiego morale wśród Polaków w okupowanym kraju,- przekonanie opinii publicznej państw obcych, że Polska nigdy się nie podda. <p>2. Metody:</p> <ul style="list-style-type: none">- bojkot najeźdźcy, dzięki wprowadzeniu kodeksu postępowania Polska.- wydawanie prasy konspiracyjnej,- stosowanie propagandy wizualnej:<ul style="list-style-type: none">• malowanie hasel i napisów na ścianach,• rozrzucanie ulotek antyniemieckich,• rozwieszanie polskich flag w święta narodowe w miejscach publicznych,• zdzieranie plakatów i ogłoszeń niemieckich oraz zamalowywanie niemieckich napisów.- prowadzenie dywersji psychologicznej wśród Niemców,- sabotaż (niszczenie maszyn) w zakładach pracy,- prowadzenie akcji antykontyngentowej,- działalność placówek naukowych w konspiracji,- tajne nauczanie,- fałszowanie dokumentów niemieckich,- pomoc dla prześladowanych Polaków,- pomoc dla Żydów,- ochrona zabytków i dzieł sztuki.

2. Najważniejsze organizacje zbrojne polskiego podziemia.

Na ziemiach polskich podczas II wojny światowej działało bardzo wiele organizacji konspiracyjnych, których celem była walka z okupantem niemieckim i radzieckim. Do najważniejszych takich organizacji zaliczamy organizacje związane z obozem londyńskim ZWZ-AK. Oprócz tego: Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne czy Gwardia Ludowa (GL) związana z lewicą komunistyczną.

3. Walka zbrojna.

a) największą organizacją podziemną na ziemiach polskich była **ZWZ-AK**. Od początku **przyjmowała ona koncepcję powstania zbrojnego**. Zgodnie z tą koncepcją głównym celem ZWZ-AK było przygotowanie powstania zbrojnego w momencie załamania się Niemiec. Zgodnie z planem powstanie to miało objąć swym zasięgiem cały obszar okupacji niemieckiej, należało przeciąć niemieckie linie komunikacyjne i łączność. Podziemne siły zbrojne miały walczyć samodzielnie przez 14-21 dni. Po tym okresie miały otrzymać pomoc z powietrza (zrzuty broni, bombardowanie). Zakładano również desant polskich oddziałów z PSZ (Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie). Większa część działalności ZWZ-AK skupiała się na przygotowaniu tego powstania czyli na: tworzeniu struktur wojskowych (sztabów, dowództwa itp.), tworzeniu systemu łączności, systemu wywiadu i kontrwywiadu, tworzeniu dobrze wyszkolonych oddziałów wojskowych, gromadzeniu broni i amunicji, przygotowaniu planów konkretnych działań bojowych. Skutkiem tego wyznaczono tylko część sił ZWZ-AK do prowadzenia bieżącej walki zbrojnej z okupantem.

b) **zasada walki ograniczonej** polegała na tym, że do bieżącej walki zbrojnej przeznaczono około 10-15% stanu ZWZ-AK.

Walkę bieżącą z okupantem prowadziły wyłonione specjalnie z ZWZ-AK organizacje zbrojne (sabotażowo-dyweryyjne):

(1) **Związek Odwetu (ZO)**, na czele którego stał **mjr Franciszek Niepokólczycki**. Działała od 1940 roku (20.04.1940)

(2) **Wachlarz** – była to organizacja utworzona w sierpniu 1941 roku, której celem była walka na terenach okupowanych przez ZSRR. Jej dowódcą został **ppłk Jan Włodarkiewicz**. Organizacja ta była wspomagana przez „**cichociemnych**” – specjalnie szkolonych w Anglii komandosów, których przygotowywano do akcji dywersyjnych. Byli oni następnie zrzućani na terytorium Polski.

(3) W październiku 1942 roku Komendant Główny AK powołał **Kierownictwo Dywersji = Kedyw**. W skład Kedywu weszły Związek Odwety, Wachlarz i Tajna Organizacja Wojskowa. Kierownictwo Dywersji miało za zadanie koordynowanie działań dywersyjnych na obszarze całego kraju. Na czele Kedywu stał płk **Eugeniusz Fieldorf „Nil”**.

c) Ostatecznie powstał specjalny pion koordynujący wszystkie działania walki zbrojnej i

cywilnej. Utworzono **Kierownictwo Walki Konspiracyjnej (KWK)**, w skład

którego weszły: Kedyw, Biuro Informacji i Propagandy (BiP), kontrywiad, komórka

„N”(dywersja propagandowa wśród Niemców). Na czele KWK stanął Komendant

Główny AK. W lipcu 1943 roku połączono Kierownictwo Walki Konspiracyjnej (KWK) i Kierownictwo Walki Cywilnej (KWC) tworząc **Kierownictwo Walki**

Podziemnej (KWP), które koordynowało wszystkie akcje przeciwko okupantom.

d) **do najślawniejszych akcji zbrojnych polskiego podziemia** możemy zaliczyć:

- od października do listopada 1941 r. ZO spalił 33 pociągi na terytorium III Rzeszy,
- akcję „Wieniec” z 8.10.1942 r. kiedy to ZO wysadził tory wokół Warszawy odcinając na pewien okres ten węzeł komunikacyjny. Akcję tę powtórzono w sylwestra 31.12.1942/1.01.1943 r. – akcja „Wieniec II”
- od 16-17.11.1942 ZO wykoleił 5 pociągów na linii Terespol-Warszawa,
- 27.11.1942 oddział „Norberta” zaatakował wieś Udycze na Zamojszczyźnie. Była to akcja skierowana przeciwko osadnikom niemieckim, których sprowadzono na miejsce brutalnie wysiedlonych Polaków.
- 18.01.1943 r. oddział porucznika Jna Piwnika pseudonim „Ponury” zaatakował i rozbił więzienie w Pińsku uwalniając więźniów. Ten sam oddział wysadził 12 pociągów.
- 26.03.1943 roku Szare Szeregi (podziemne harcerstwo) przeprowadziły Akcję pod Arsenalem – napad na karetkę więzienną przewożącą więźniów, w celu ich uwolnienia. Przede wszystkim chciano uwolnić „Rudego” – Janka Bytnara, co się udało. Niestety chłopak zmarł ze względu na ciężkie obrażenia jakich doznał podczas przesłuchań przez Gestapo.
- W sierpniu 1943 roku przeprowadzono akcję „Taśma” – uderzenie na niemieckie posterunki graniczne. Podobną akcję „Łańcuch” przeprowadzono w listopadzie 1943 roku.
- 12.07.1943 r. napad na samochód bankowy na ul. Miodowej w Warszawie – zdobyto 160 mln które przeznaczono na działalność konspiracyjną. Akcja ta jest przykładem tzw. „akcji wywłaszczeniowej”.
- 1.02.1944 r. wykonano wyrok śmierci na szefie policji dystryktu warszawskiego generale SS Franzu Kutscherze. Łącznie zlikwidowano podczas okupacji 1246 Niemców; likwidowano również agentów Gestapo
- do najślawniejszych akcji wywiadu ZWZ-AK należała akcja odkrycia miejsca produkcji rakiet V1 i V2 skutkiem czego alianci mogli zbombardować Penemunde 18.08.1943 r., a także zdobycie pocisku (maj 1944).

Walkę zbrojną prowadziły również oddziały Batalionów Chłopskich i Gwardii Ludowej

4. Walka cywilna

Objęła ona wszystkie dziedziny życia. Służył temu m.in. **kodeks postępowania Polaka** do którego się stosowano. W kodeksie określono zasady postępowania Polaków wobec Niemców. M.in.: zakaz używania w urzędach i na ulicy języka niemieckiego, bojkotowanie tzw. prasy gadzinowej (prasa okupacyjna w języku polskim), nie uczestniczenie w imprezach organizowanych przez Niemców, nie utrzymywanie żadnych kontaktów z Niemcami. Prasę gadzinową miały zastąpić tytuły **prasy podziemnej**. Możemy się pochwalić tym, że w podziemiu wydawano łącznie 1800 tytułów. Do najważniejszych zaliczamy: *Biuletyn Informacyjny* – wydawany przez AK, *Rzeczypospolita Polska* wydawana przez Delegaturę Rządu na Kraj, *Robotnik w*

walce wydawany przez PPS-WRN, *Kurier Polski* wydawany przez SP, *Chłosta* Batalionów Chłopskich. Jak widać każda organizacja i partia miały swój organ prasowy. W prasie informowano o walce z okupantem, zamieszczano informacje z frontu, dyskutowano nad kształtem powojennej Polski itp. Podniesieniu społeczeństwa polskiego na duchu służyła m.in. **propaganda wizualna**. Malowano na ścianach hasła, napisy, symbole (żółw – spiesz się powoli, Polska Walcząca). Wywieszano polskie flagi w miejscach publicznych, rozrzucano ulotki, zamalowywano niemieckie plakaty obwieszczeniowe. Do jednej z najbardziej spektakularnych akcji propagandy wizualnej doszło 12.02.1942 r. kiedy to „Alek” z Szarych Szeregów odsłonił napis w języku polskim na pomniku Mikołaja Kopernika.

Dywersję psychologiczną wśród Niemców prowadziła specjalna komórka „N” wydzielona z Biura Informacji i Propagandy AK. Celem dywersji propagandowej było demoralizowanie żołnierzy i urzędników niemieckich. Starano się dostarczać Niemcom różnych gazet i pism w języku niemieckim, wysyłano fałszywe druki i zawiadomienia by szerzyć chaos i dezinformację, rozwieszano fałszywe obwieszczenia.. Podstawową metodą walki cywilnej był **sabotaż**. Starano się pracować mało wydajnie i produkować tzw. „buble”. Wydajność pracy w fabrykach spadła o ok. 50% w stosunku do czasów przedwojennych. Przeciwno okupantowi występowali również chłopcy, których zmuszano do dostarczania wysokich kontyngentów. **Akcja antykontyngentowa** polegała na ukrywaniu zboża i oddawaniu tylko jego części, ukrywano hodowane zwierzęta i prowadzono „nielegalny” ubój zasilając mięsem czarny rynek w mieście (lub własne rodziny). W okupowanym kraju starano się również kontynuować **pracę naukową, kulturalną i oświatową**. W podziemiu działało 45 teatrów, a polscy aktorzy woleli być kelnerami niż grać w niemieckich teatrach. Tajne nauczanie prowadziła Tajna Organizacja Nauczycielska (TON). Nauczano dzieci i młodzież na wszystkich poziomach. Tylko na poziomie szkoły podstawowej nauczano ponad 1 mln dzieci. Do podziemnych gimnazjów i liceów uczęszczało ok. 100 tys. osób. Nauczanie odbywało się na tajnych kompletach. W podziemiu działały szkoły wyższe: Uniwersytet Warszawski, Politechnika Warszawska, Wolna Wszechnica Polska, Uniwersytet Ziemi Zachodnich (dzisiejszy Uniwersytet Poznański), Uniwersytet Jagielloński, Akademia Górnicza, Instytut Pedagogiczny. Duży wkład w podtrzymywanie polskiego ducha narodowego położyło polskie duchowieństwo. Pomagało ono również w tajnym nauczaniu czy w utrzymaniu łączności konspiracyjnej. Pomoc dla ludności dotkniętej eksterminacją niosła Rada Główna Opiekuńcza. Pomocy Żydom udzielała Rada Pomocy Żydom „Żegota” utworzona przy Delegacie Rządu na Kraj. Społeczeństwo polskie uratowało ok. 200 tys. Żydów.